

3. Charakteristika ŠVP

3.1. Zaměření školy

Školní vzdělávací program Základní školy Lipůvka vychází z obecných vzdělávacích cílů, klíčových kompetencí RVP ZV a z koncepce naší školy, která vznikla dvouletou snahou o inovaci pedagogického procesu a klimatu školy, analýzou vlastních možností a schopností pedagogického sboru, požadavků rodičů a navázáním na tradice školy. Svým obsahem vzdělávání, demokratickými principy, chápáním žáka jako individuální osobnosti, diferencovaným přístupem a společnými prožitky vyjadřuje náš program svoji základní myšlenku - otevřenost školy všem dětem, rodičům, veřejnosti.

Základní vzdělávání musí být užitečnou službou občanům a má reflektovat i jejich očekávání a individuální potřeby. Takového cíle nelze dosáhnout, aniž by se změnilo tradiční chápání školy. Posláním školy v takovém případě nemůže být pouhé zprostředkování sumy vědomostí a zkoušení žáků z faktografických přehledů.

V našem pojetí je škola místem, které žáky motivuje a podporuje k aktivnímu učení se. A to nikoli encyklopedickým vědomostem, ale pro život důležitým kompetencím učit se, řešit problémy a sociálním dovednostem. Charakter práce pak má v dětech mimo jiné podporovat pocit bezpečí, možnost pozitivního prožívání, získání zdravého sebevědomí, rozvíjení kritického myšlení a schopnost sebehodnocení.

Takto formulovaný obecný koncepční záměr školního vzdělávacího programu vychází z přesvědčení, že kvalita vzdělávací služby školy nemá být primárně posuzována podle tradičně chápaných tzv. vzdělávacích výsledků.

Naší prvořadou ambicí je proměnit školu v prostředí, kde se dětem s velmi různorodými vzdělávacími potřebami dostává nejen kvalitní a kvalifikované vzdělávací péče, ale kde se současně cítí bezpečně a spokojeně. Připojujeme se ke vzdělávacím trendům v Evropě a chceme rozvíjet u žáků kompetence, které jsou nezbytné pro život v Evropě v 21. století.

3.1.1 Priority školy:

1. Poskytovat kvalitní základní vzdělání zaměřené na „aktivní dovednosti“ žáků.

2. Podporovat rozvíjení pohybových dovedností žáků ve školních i mimoškolních sportovních aktivitách.
3. Podporovat ekologické cítění a odpovědný vztah žáků ke svému zdraví.
4. Rozvíjet komunikační dovednosti žáků:
 - v mateřském jazyce,
 - v cizím jazyce,
 - v informačních a komunikačních technologiích,
 - v sociálních vztazích
5. Efektivně vyžívat vnější a vnitřní podmínky školy.
6. Zajišťovat primární prevenci.
7. Být školou rodinného typu, ve které uplatňujeme individuální přístup ke každému dítěti a pomoc handicapovaným žákům.

3.2. Výchovně vzdělávací strategie (klíčové kompetence)

Výchovné a vzdělávací strategie představují společně uplatňované postupy, metody a formy práce, příležitosti a aktivity, které vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Jsou vymezovány na úrovni školy a v rámci vzdělávacího procesu jsou uplatňovány všemi pedagogickými pracovníky.

3.2.1. Cíle vzdělávání

V základním vzdělávání žáků na 1. i 2. stupni školy usilujeme o naplňování těchto hlavních cílů:

- umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení,
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů,
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci, vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a prožívání životních situací,
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých, rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i přírodě,

- připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti uplatňující svá práva a plnící své povinnosti, učit žáky aktivně rozvíjet a chránit své zdraví a být za ně zodpovědný, vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, k jiným kulturám a duchovním hodnotám,
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet jejich schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci.

Pro splnění cílů základního vzdělávání využívá škola následující výchovné a vzdělávací strategie, které jsou formulovány ke každé klíčové kompetenci.

Kompetence k učení

Cíl: umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení

- zařazujeme takové metody práce, které podporují zvědavost, iniciativu, tvořivost a aktivní přístup ke vzdělání
- vedeme žáky k samostatnosti, ke spolupráci a schopnosti zorganizovat si učení
- učíme žáky pracovat s chybou
- vytváříme příležitosti k propojení teoretických poznatků s praxí (tematicky zaměřené exkurze)
- pěstujeme u žáků schopnost vyhledávat a třídit informace z různých zdrojů (tištěných, elektronických apod.), učíme je informace správně citovat a kriticky hodnotit
- používáme názorné pomůcky a využíváme znalostí z různých předmětů
- vedeme žáky k sebehodnocení tak, že hodnotí výkon svůj i ostatních
- dáváme žákům příležitosti zažít pocit úspěchu
- podporujeme jejich účast na soutěžích a olympiádách

Kompetence k řešení problémů

Cíl: podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů

- učíme žáky definovat problém a jak mu předcházet
- seznamujeme žáky s různými strategiemi řešení problému

- podněcujeme žáky, aby na základě získaných vědomostí a dovedností navrhovali různé způsoby řešení problémů
- vedeme žáky k vyhledávání odborné pomoci (zkušená osoba, literatura, internet)
- pracujeme se žáky ve skupině, kde si zkoušejí různé role v týmu
- zadáváme různé problémové situace během vyučování
- vedeme žáky ke kritické analýze pracovních postupů, přistupujeme k jejich názorům s respektem, diskutujeme o výsledcích jejich práce

Kompetence komunikativní

Cíl: vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci, vytvářet u žáků potřebu projevo-
vat pozitivní city v chování, jednání a prožívání životních situací

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli, ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- učíme žáky naslouchání druhým lidem, respektování jejich názorů a vhodné argumentaci
- dáváme žákům prostor zapojit se do diskuse a k obhajobě svých názorů
- vedeme žáky ke zvládnutí různých forem komunikace – ústní, písemné, obrazové, neverbální, mediální
- umožňujeme žákům využívat moderní komunikační technologie

Kompetence sociální a personální

Cíl: rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých,
rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i přírodě

- zařazujeme skupinovou práci a učíme žáky stanovit si pravidla práce v týmu
- podporujeme vzájemnou pomoc při učení, spolupráci při řešení problémů
- vedeme žáky k respektování dohodnutých pravidel chování, které jsou dané školním řádem
- reflektujeme na tvořivé nápady a iniciativu žáků
- projevujeme úctu k názorům žáků, chválíme, poskytujeme konstruktivní kritiku
- vedeme žáky k poznání jejich silných a slabých stránek tím, že jim umožňujeme různorodé činnosti ve školní práci

Kompetence občanské

Cíl: připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti uplatňující svá práva a plnící své povinnosti, učit žáky aktivně rozvíjet a chránit své zdraví a být za ně zodpovědný, vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, k jiným kulturám a duchovním hodnotám

- vedeme žáky k respektování všech dohodnutých pravidel chování
- budujeme u žáků pocit zodpovědnosti systematickým zadáváním konkrétních úkolů
- učíme žáky správně jednat v krizových situacích
- vedeme žáky k poznání regionálních dějin a kulturních památek, významných osobností regionu a národa
- organizujeme exkurze na památná místa dějin
- klademe důraz na environmentální výchovu, vedeme žáky k třídění odpadu, šetření elektrickou energií, k hlubšímu poznání a ochraně přírody
- zapojujeme žáky do péče o okolí školy a výzdobu prostor školy
- vedeme žáky k důstojnému vystupování na veřejnosti, k reprezentaci naší školy

Kompetence pracovní

Cíl: pomáhat žákům poznávat a rozvíjet jejich schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci

- klademe důraz na dodržování bezpečnosti práce a hygieny, na aktivní využívání ochranných pomůcek
- seznamujeme žáky s ochranou životního prostředí (negativní důsledky hospodářských činností)
- nabízíme podmínky pro manuální práci
- seznamujeme žáky s novými technologiemi
- podáváme informace o jednotlivých pracovních profesích
- vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení svých reálných možností vzhledem k volbě budoucího povolání
- výběrem volitelných předmětů pomáháme žákům při profesní orientaci

3.3. Výuka žáků se specifickými vzdělávacími potřebami

Školský zákon definuje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako žáky:

- se zdravotním postižením (mentální, tělesné a smyslové postižení, autismus, vady řeči, vývojové poruchy učení a chování)
- zdravotním znevýhodněním (oslabení, dlouhodobá nemoc, poruchy vedoucí k poruchám učení a chování)
- sociálním znevýhodněním (nízké sociálně kulturní postavení rodiny, ústavní výchova, ochranná výchova, azylanté a účastníci řízení o udělení azylu).

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělání, které odpovídá jejich potřebám a možnostem (přiměřený obsah, vhodné formy a metody práce), na vytváření podmínek pro takové vzdělávání, poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení, bezplatné užívání speciálních učebnic a didaktických a kompenzačních pomůcek, asistenta pedagoga (ve specifických případech).

Rodičům žáků, u kterých se projevují příznaky některé ze specifických poruch učení a chování, doporučujeme vyšetření dítěte v pedagogicko-psychologické poradně. Na základě vyšetření a doporučení poradny jsou pak tyto děti zařazovány do reedukační péče. Podle stanovené diagnózy jsou konzultovány, plánovány a využívány vhodné metody a organizační postupy výuky. Speciální reedukační péče probíhá zpravidla nejen v rámci běžné výuky, ale také v průběhu speciálních hodin, které jsou zařazovány před nebo po vyučování v den, kdy mají děti méně náročný rozvrh. Žáci zde pracují v malých skupinkách, každý týden jednu vyučovací hodinu. Máme vyškolené asistentky, které s dětmi pracují.

V co největší míře využíváme nabídek dalšího vzdělávání pro zvyšování odborných dovedností učitelů nutných pro práci se žáky s poruchami učení. V rámci pravidelných schůzek učitelů jednotlivých ročníků věnujeme velkou pozornost právě problémům žáků s poruchami učení a chování. Velký důraz klademe na spolupráci mezi rodinou a školou, která je nezbytným předpokladem úspěšného vzdělávání žáka.

Na základě odborného posudku poradenského pracoviště výchovný poradce, třídní učitel a další pedagogičtí pracovníci, ve spolupráci se zákonnými zástupci žáka, jsou připraveni vytvořit a realizovat individuální vzdělávací plán (IVP). Struktura IVP vychází z platné právní úpravy, je doplněna v případě potřeby dohodou o formě podílu žáka a spolupráce se

zákonnými zástupci. Při klasifikaci žáků s SPU přihlížíme k jejich vývojové poruše a hodnotíme je s tolerancí, rodičům nabízíme také možnost hodnotit žáka širším slovním hodnocením.

Rozdělení způsobu péče dle typu specifických vzdělávacích potřeb:

1. Žáci se somatickými problémy

Úroveň péče pro tyto žáky probíhá následujícím způsobem:

- identifikace problému - oslovení a případná další komunikace se zákonnými zástupci
- stanovení podmínek průběhu vzdělávání (např. uvolnění z předmětu apod.)
- zajištění informovanosti a respektování stanovených omezení

2. Žáci se specifickými poruchami učení

Úroveň péče pro tyto žáky probíhá následujícím způsobem:

- včasné upozornění na možnost poruchy, vyšetření PPP nebo SPC
- stanovení postupných cílů a prostředků nápravy (IVP, integrace, asistent)
- reedukační péče
- individuální přístup k žákovi v kmenové třídě
- hodnocení účinnosti přijatých opatření

3. Žáci s poruchami chování

Úroveň péče pro tyto žáky probíhá následujícím způsobem:

- identifikace problému poruchy chování žáka
- kontakt se zákonnými zástupci, sestavení konkrétních kroků k nápravě (individuální konzultace)
- případná spolupráce s orgány péče o dítě, poradenskými zařízeními, Policií ČR
- vyhodnocení výsledků jednotlivých opatření

4. Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním a žáků s hraničním nadáním

Úroveň péče pro tyto žáky probíhá následujícím způsobem:

- identifikace problému žáka, případné vyšetření v PPP
- stanovení konkrétních cílů a postupných kroků k eliminaci problémů
- individuální přístup k žákovi v kmenové třídě

- hodnocení účinnosti přijatých opatření

3.4. Výuka žáků mimořádně nadaných

Práce s nadanými žáky vyžaduje od učitelů v jednotlivých předmětech náročnější přípravu na vyučování; především v předmětech, ve kterých je zvýšené nadání zřetelné, je zapotřebí zvýšit motivaci k rozšiřování základního učiva (eliminovat osobní uspokojení nad splněním základních norem). Učitelé si u takových žáků vedou evidenci individuálního přístupu a nadstandardních úkolů a sledují, aby objem takových úkolů byl v porovnání s ostatními talentovanými žáky přibližně vyrovnaný.

Žákům jsou diferencovaně zadávány náročnější samostatné úkoly, které vyžadují jejich individuální nadstandardní práci (obtížnější DÚ, referáty k daným tématům, aktuální zajímavosti ze světa, příprava a realizace školních relací aj.). Žáci jsou pověřováni vedením a řízením skupin (při skupinovém vyučování v rámci projektů), ve výchovách se mohou přímo i podílet na výuce (Hv – doprovod při zpěvu / předzpívání, Vv – předvedení dané výtvarné techniky, Tv – předcvičování apod.).

Žáci jsou motivováni k reprezentaci školy formou účasti v soutěžích a olympiádách; přitom je ale nutné sledovat a taktně usměrňovat jejich chování, aby nespadlo do individualizmu a projevů nadřazenosti; není výjimkou, že vyniká-li žák v jedné oblasti, v jiné je průměrný; v těchto souvislostech jsou žáci vedeni k tolerantnosti a ochotě pomáhat druhým.

Při zjištění mimořádného nadání žáků spolupracujeme s poradenským pracovištěm a na základě závěrů odborného vyšetření sestavujeme a realizujeme IVP se strukturou dle právní úpravy. Nadaní žáci mohou individuálně nebo skupinově navštěvovat vybrané bloky výuky ve vyšším ročníku. Mimořádně nadaní žáci mohou být přeřazeni do vyššího ročníku na základě komisionální zkoušky.

3.5. Průřezová témata

Průřezová témata jsou důležitou součástí základního vzdělávání. Vytvářejí příležitosti nejen pro individuální uplatnění, ale i vzájemnou spolupráci mezi žáky; pomáhají rozvíjet osobnost žáka zejména v oblasti jeho postojů a hodnot.

Průřezová témata, podobně jako klíčové kompetence nejsou samostatným oborem, ale na rozdíl od kompetencí (které mají souvislosti prakticky se všemi vzdělávacími obory) průřezová témata souvisejí s konkrétními vzdělávacími oblastmi a obory (viz vzdělávací obory, začlenění do předmětů).

Pro základní vzdělávání jsou průřezová témata vymezena následovně:

- OSV - Osobnostní a sociální výchova,
- VDO - Výchova demokratického člověka,
- VEG - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,
- MUV - Multikulturní výchova,
- EV - Environmentální výchova,
- MEV - Mediální výchova.

Začlenění průřezových témat

3.5.1. Průřezové téma: OSV - Osobnostní a sociální výchova

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žakovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na kaž-

dodenní verbální komunikaci jako na klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti. Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** lze naplňovat prostřednictvím témat směřujících k sebezpoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a k udržení psychického zdraví - psychohygieně, komunikaci, mezilidským vztahům. Úzká je vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, a to k Výchově k občanství a k jejím částem "Člověk ve společnosti", "Člověk jako jedinec". Konkrétně k tématům "lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití" (Člověk ve společnosti) a "podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj" (Člověk jako jedinec). Všechna tato témata jsou v Osobnostní a sociální výchově vnímána jako samostatná. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktických dovedností spjatých s uvedenými tématy. Vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** se týká evoluce lidského chování, zvířecí a lidské komunikace a seberegulačního jednání jako základního ekologického principu. Nabízí též možnosti rozvoje emocionálních vztahů, osobních postojů a praktických dovedností ve vztahu k přírodnímu prostředí. Vazba na vzdělávací oblast **Umění a kultura** se týká především společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetického - jako např. estetiky chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa. V osobnostní a sociální výchově lze účinně využít různých postupů dramatické výchovy. Propojení se vzdělávací oblastí **Člověk a zdraví** je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka, sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i vypjatých situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu. Rovněž přispívá k realizaci vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce**, zejména zdokonalováním dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v týmu a v různých pracovních situacích.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci

- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)
- formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

3.5.1.1. Začlenění tematických okruhů průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova**Tematické okruhy průřezového tématu**

Tematické okruhy osobnostní a sociální výchovy jsou členěny do tří částí, které jsou zaměřeny na osobnostní, sociální a mravní rozvoj.

Tematické okruhy:

- 1. Osobnostní rozvoj (dále OSV 1)**
- 2. Sociální rozvoj (dále OSV 2)**
- 3. Morální rozvoj (dále OSV 3)**

Pro jejich realizaci je užitečné zařazovat do výuky ta témata, která reflektují aktuální potřeby žáků, popřípadě vycházejí ze vzájemné domluvy s nimi. Všechna uvedená témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o živá setkání dotýkající se osobní existence, je třeba počítat s tím, že na různé věci budou mít žáci různé názory, že se může objevit odmítání témat či technik, ostych, případně že některé hry tzv. "nevyjdou". Právě tyto okamžiky však bývají

v Osobnostní a sociální výchově velmi užitečné, neboť nabízejí příležitost k přemýšlení o tom, co se děje.

Osobnostní rozvoj

- **Rozvoj schopností poznávání** - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium
- **Sebepoznání a sebepojetí** - já jako zdroj informací o sobě; druhí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí
- **Seberegulace a sebeorganizace** - cvičení sebekontroly, sebeovládání - regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení
- **Psychohygiena** - dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích
- **Kreativita** - cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

- **Poznávání lidí** - vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí
- **Mezilidské vztahy** - péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)
- **Komunikace** - řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání;

dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci

- **Kooperace a kompetice** - rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

- **Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** -dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí - problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci
- **Hodnoty, postoje, praktická etika** - analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

3.5.1.2. Tabulkový přehled začlenění tematických okruhů průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova na 1. a 2. stupni

Tematický okruh průřezového tématu	Zkratka	Předmět	Učivo	Ročník
Osobnostní a sociální výchova				
Rozvoj schopností poznávání.	OSV 1/1	Čj	Tvarosloví	6. - 9.
	OSV 1/1	Aj	Poznávání cizího jazyka	1.

OSV 1/1	Aj	Pozdravy	3.
OSV 1/1	Aj	Barvy	3.
OSV 1/1	Aj	Čísla	3., 4.
OSV 1/1	Aj	Moje rodina	3., 4., 5.
OSV 1/1	Aj	Můj týden	3., 4.
OSV 1/1	Aj	Předložky místa	4.
OSV 1/1	Aj	Popis obrázku	4.
OSV 1/1	M	Číselná osa	1.
OSV 1/1	M	Slovní úlohy	1.
OSV 1/1	M	Slovní úlohy, násobilka, číselná osa	3.
OSV 1/1	M	Číselná osa	4.
OSV 1/1	M	Slovní úlohy	4.
OSV 1/1	M	Dovednosti pro učení a studiu	4.
OSV 1/1	M	Číselná osa	5.
OSV 1/1	M	Slovní úlohy	5.
OSV 1/1	M	Dovednosti pro učení a studiu	5.
OSV 1/1	M	Dělitelnost – základní pojmy	6.
OSV 1/1	M	Početní výkony s desetinnými čísly	6.
OSV 1/1	M	Vytváření a řešení slovních úloh	6. - 9.
OSV 1/1	M	Konstrukce trojúhelníka ze 3 stran	6.
OSV 1/1	M	Dělení celku v daném poměru	7.
OSV 1/1	M	Procenta – základní pojmy	7.
OSV 1/1	M	Rovnoběžníky a lichoběžníky	7.
OSV 1/1	M	Druhá mocnina a odmocnina	8.
OSV 1/1	M	Vzájemná poloha kružnice a přímky	8.
OSV 1/1	M	Soustava lineárních rovnic o 2 neznámých	9.
OSV 1/1	Př	Poznáváme přírodu	6.
OSV 1/1	Př	Stavba buňky	6.
OSV 1/1	Vo	Jak se učíme a odpočíváme	6.
OSV 1/1	Vo	Řešení vybraných inteligenčních a paměťových úkolů	8.
OSV 1/1	Vv	Interpretace obrazového	1.-3.

			vyjádření		
	OSV 1/1	Hv	Sluchová cvičení, soustředěný poslech hudby s analýzou	6. – 9.	
	OSV 1/1	Vv	Stavba a struktura přírodnin	6., 9.	
	OSV 1/1	Ch	Tělesa a látky	8.	
	OSV 1/1	Z	Význam a využití geografie	9.	
	OSV 1/1	Pč	Osobní zájmy a cíle	8. - 9.	
	OSV 1/1	F	Látky a tělesa	6.	
Sebepoznání a sebepojetí.	OSV 1/2	Čj	Tvarosloví	5.	
	OSV 1/2	VI	Současnost a minulost v našem životě	4., 5.	
	OSV 1/2	Čj	Úvaha	8.-9.	
	OSV 1/2	Př	Návykové látky	5.	
	OSV 1/2	Př	Puberta	9.	
	OSV 1/2	Př	Životní styl	9.	
	OSV 1/2	Vz	Způsob stravování, poruchy příjmu potravy	8.	
	OSV 1/2	Vz	Celostní spojení člověka ve zdraví a nemoci	7.	
	OSV 1/2	Vo	Moje osobnost – vlastnosti, temperament, hodnoty, zájmy, schopnosti	8.	
	OSV 1/2	Vo	Stresory, rozhodovací dovednosti	8.	
	OSV 1/2	Tv	Rozcvička, uklidnění po zátěži	1. – 3.	
	OSV 1/2	Tv	Plavecké dovednosti	2., 3.	
	OSV 1/2	Tv	Rozcvička	6. - 9.	
	OSV 1/2	Tv	Hodnota zdraví	6. - 9.	
	OSV 1/2	Pč	Vlastnosti a schopnosti	8. - 9.	
	OSV 1/2	Tv	Rozcvička	4., 5.	
	Seberegulace, sebeorganizace.	OSV 1/3	Čj	Jak se učíme	6.
		OSV 1/3	M	Kontrola výsledků	3.
OSV 1/3		M	Kontrola výsledků	4.	
OSV 1/3		M	Kontrola výsledků	5.	
OSV 1/3		M	Lineární rovnice	8.	
OSV 1/3		Př	Návykové látky	6.	
OSV 1/3		Vz	Výživa a zdraví	8.	
OSV 1/3		Vo	Řešení konfliktu, asertivita	8.	
OSV 1/3		Tv	Správné držení těla	1. – 3.	
OSV 1/3		Pč	Bezpečnostní zásady	6. - 7., 9.	
OSV 1/3		N	Soustředění, ztišení a meditace, srdce jako znamení	8.	

			prostoru vnitřního života, který člověka přesahuje	
	OSV 1/3	Ch	Alkoholy	9.
	OSV 1/3	Př	Nemoci, úrazy a prevence	9.
Psychohygiena	OSV 1/4	Čj	Oddechová literatura	6.-7.
	OSV 1/4	VI	Okolní krajina	4., 5.
	OSV 1/4	Prv	Úraz	1.
	OSV 1/4	Prv	Okolní krajina, péče o zdraví	3.
	OSV 1/4	Př	Duševní hygiena	4.
	OSV 1/4	Př	Dobrý vztah k sobě samému	5.
	OSV 1/4	Vo	Pocity a jejich vyjadřování	8.
	OSV 1/4	Hv	Psychohygiena – správné dýchání, postoj	1.
	OSV 1/4	Vv	Projev emocí v malbě	4., 5.
	OSV 1/4	Hv	Poslech hudebních ukázek	6. – 9.
	OSV 1/4	Hv	Zpěv s prožitkem	8. – 9.
	OSV 1/4	Vv	Fantazie a tvořivost, pocity	7. - 9.
	OSV 1/4	Pč	Zeleň a její význam pro čistotu ovzduší	6. - 7., 9.
	OSV 1/4	N	Abraham jako člověk spojující tři světová náboženství	5.
	OSV 1/4	N	Výchova ke schopnosti zakusit pokoj, který je motivací k zasazování se o mír a sociální spravedlnost	8.
	OSV 1/4	N	Hodnota času, efektivní využívání volného času, prohloubení třetího přikázání	8.
Kreativita	OSV 1/5	Čj	Rozvoj slovní zásoby	1.
	OSV 1/5	Čj	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity	3.
	OSV 1/5	Čj	Vypravování	7.
	OSV 1/5	Čj	Rozvoj slovní zásoby	1.
	OSV 1/5	Čj	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity	3.
	OSV 1/5	Čj	Literární tvorba, dramati- zace	6., 8.- 9.
	OSV 1/5	M	Orientace v prostoru	1.
	OSV 1/5	M	Netradiční slovní úlohy, prostorová představivost	4.
	OSV 1/5	M	Netradiční slovní úlohy, prostorová představivost	5.
	OSV 1/5	M	Objem a povrch hranolu	7.

	OSV 1/5	M	Množiny bodů dané vlastnosti	8.
	OSV 1/5	Př	Pokus, práce s informacemi	8., 9.
	OSV 1/5	Vo	Agitace	8.
	OSV 1/5	Vv	Techniky plastického vyjádření	4., 5.
	OSV 1/5	Hv	Tvorba variace	6.
	OSV 1/5	Hv	Pohybová vazba na hudbu	9.
	OSV 1/5	Vv	Keramická tvorba, výtvarné vnímání předmětu	6. - 9.
	OSV 1/5	Sh	Kreativita	7. - 9.
	OSV 1/5	N	Dobře vidět, dobře slyšet	1.
	OSV 1/5	N	Obraz Boha, který zachraňuje a je s člověkem	4.
	OSV 1/5	N	Podstata novozákonní zvěsti ve svědectví lidí	6.
	OSV 1/5	Ch	Mnemotechnické pomůcky	8.
	OSV 1/5	F	Pohybové zákony	7.
Poznávání lidí	OSV 2/1	Čj	Slova přejatá z cizích jazyků	3.
	OSV 2/1	Čj	Cizí slova	5.
	OSV 2/1	Čj	Slova přejatá z cizích jazyků	3.
	OSV 2/1	Čj	Dějiny literatury, osobnost autora	8.-9.
	OSV 2/1	Nj	Slovní zásoba	7.
	OSV 2/1	Nj	Komunikace na téma: Meine Familie	7.
	OSV 2/1	Nj	Komunikace na téma: Wo und wann?	8.
	OSV 2/1	Inf	Internet	5.
	OSV 2/1	Inf	Internet	6.
	OSV 2/1	Vt	Internet	7. - 9.
	OSV 2/1	Prv	Rasy, národy	3.
	OSV 2/1	Vz	Vztahy mezi lidmi a formy soužití	8.
	OSV 2/1	D	Halštatské období	6.
	OSV 2/1	Hv	Taneční hra se zpěvem	1. -5.
	OSV 2/1	Hv	Osudy významných osobností umělecké i populární hudby	8. - 9.
	OSV 2/1	Tv	Sportovní utkání	1. - 3.
	OSV 2/1	Tv	Pojmy závod, soutěž	4., 5.
Mezilidské vztahy	OSV 2/2	Aj	Osobní údaje	3., 4.
	OSV 2/2	Aj	Moje rodina	3., 4., 5.
	OSV 2/2	D	Kapitalistická společnost	8.
	OSV 2/2	Aj	Škola, třída	3., 4.

OSV 2/2	Aj	Rozhovor na téma 'Jak se máš'	4.
OSV 2/2	Aj	Můj byt, dům	4., 5.
OSV 2/2	Aj	Město – budovy a obchody	4.
OSV 2/2	Aj	Počítače	5
OSV 2/2	Aj	Povolání	5
OSV 2/2	Aj	Nakupování	6., 8.
OSV 2/2	Aj	U lékaře	6., 8.
OSV 2/2	Aj	Významná data a svátky	6.
OSV 2/2	Aj	Děti z cizích zemí	6.
OSV 2/2	Aj	Popis a charakteristika osoby	6.
OSV 2/2	Aj	Otázky, odpovědi – přítomný, minulý a budoucí čas	6., 7., 8., 9.
OSV 2/2	Aj	Robin Hood – příběh na pokračování	7.
OSV 2/2	Aj	V restauraci	7.
OSV 2/2	Aj	Články na různá témata	7., 8., 9.
OSV 2/2	Aj	Pes Baskervillský - příběh na pokračování	8.
OSV 2/2	KoAj	Rozhovory na různá témata	9.
OSV 2/2	KoAj	Články a diskuse na různá témata	9.
OSV 2/2	KoAj	Moje nejlepší kamarádka	9.
OSV 2/2	KoAj	Můj typický školní den a víkend	9.
OSV 2/2	KoAj	Moje plány do budoucna	9.
OSV 2/2	Nj	Komunikace na téma: Ich heisse, ich wohne	7.
OSV 2/2	Nj	Komunikace na téma: Bei uns zu Hause	9.
OSV 2/2	Prv	Život v rodině	1.
OSV 2/2	Prv	Rodina	3.
OSV 2/2	Vz	Život ohrožující stavy	7.
OSV 2/2	D	Husitská revoluce	7.
OSV 2/2	Vo	Zásady slušného chování	7.
OSV 2/2	Vo	Rozdíly mezi lidmi, diskriminace, xenofobie, rasismus, tolerance	6., 7.
OSV 2/2	Vo	Vztahy mezi členy rodiny, školní řád	6.
OSV 2/2	Vo	Sociální poznávání, empatie, solidarita	8.
OSV 2/2	Vv	Interpretace díla	4., 5.

	OSV 2/2	Vv	Komunikační účinek díla	4., 5.
	OSV 2/2	Vv	Umění cizích národů	6., 8.
	OSV 2/2	Pč	Správné stolování	1. – 3.
	OSV 2/2	Pč	Péče o pokojové rostliny, dřeviny a keře	6. - 7.
	OSV 2/2	N	Oslava v rodině a oslava ve společenství církve	1.
	OSV 2/2	N	Biblický příběh o Mojžíšovi, který přijímá Desatero	3.
	OSV 2/2	N	Ježíšovo utrpení a smrt jako důsledek konfliktu Boží lásky k člověku a lidského prosazování moci	6.
	OSV 2/2	N	Symbolický význam řeči	7.
	OSV 2/2	N	Chléb jako znamení základních životních potřeb, solidarity a lidské vzájemnosti	7.
	OSV 2/2	N	Víra jako nový pohled na svět a na člověka	8.
	OSV 2/2	Ch	Chemické zbraně	8.
	OSV 2/2	Ch	Následky užívání etanolu	9.
Komunikace	OSV 2/3	Čj	Tvořivé činnosti s textem	1.
	OSV 2/3	Čj	Tvořivé činnosti s textem	3.
	OSV 2/3	Čj	Specifické komunikační dovednosti	3.
	OSV 2/3	Čj	Cvičení pozorování a emfatického a aktivního naslouchání	3.
	OSV 2/3	Čj	Tvořivé činnosti s textem	5.
	OSV 2/3	Čj	Tvořivé činnosti s textem	1.
	OSV 2/3	Čj	Tvořivé činnosti s textem	3.
	OSV 2/3	Čj	Specifické komunikační dovednosti	3.
	OSV 2/3	Čj	Cvičení pozorování a emfatického a aktivního naslouchání	3.
	OSV 2/3	Čj	Diskuse, proslov	8.-9.
	OSV 2/3	Aj	Slovní zásoba	1., 2.
	OSV 2/3	Aj	Osobní údaje	3., 4.
	OSV 2/3	Aj	Kolik je hodin? – otázka na čas	3.
	OSV 2/3	Aj	Škola, třída	3., 4.
	OSV 2/3	Aj	Rozhovor na téma 'Jak se máš'	4.
	OSV 2/3	Aj	Ve městě	4.

	OSV 2/3	Aj	Počítače	5.
	OSV 2/3	Aj	Byt, dům	5.
	OSV 2/3	Aj	Nakupování	6., 8.
	OSV 2/3	Aj	U lékaře	6., 8.
	OSV 2/3	Aj	Otázky, odpovědi – přítomný, minulý a budoucí čas	7., 8., 9.
	OSV 2/3	KoAj	Seznámení	9.
	OSV 2/3	KoAj	Rozhovory na různá témata	9.
	OSV 2/3	KoAj	Články a diskuse na různá témata	9.
	OSV 2/3	Nj	Komunikace na téma: Meine Freunde	7.
	OSV 2/3	Nj	Komunikace na téma: Ich habe einen Computer	8.
	OSV 2/3	Nj	Komunikace na téma: Komm, fahr mit	9.
	OSV 2/3	Vo	Druhy komunikace	7.
	OSV 2/3	Vo	Asertivní chování	8.
	OSV 2/3	Hv	Dvojhlas	6. – 7.
	OSV 2/3	Hv	Hra na nástroje či tělo ve skupině	6. - 7.
	OSV 2/3	Hv	Tvorba melodramu ve skupině	9.
	OSV 2/3	Sh	Komunikace a spolupráce	7.
	OSV 2/3	N	Základy křesťanské etiky – Desatero	6.
	OSV 2/3	N	Zkušenost konfrontace s mocí, moc a její zneužívání, konflikty a jejich řešení	6.
	OSV 2/3	N	Vnější gesta jako symboly vnitřního postoje a význam řeči	7.
	OSV 2/3	N	Pravdivost a otevřenost v komunikaci, následky pomluv a zkreslování skutečnosti	8.
	OSV 2/3	Z	Mezinárodní integrace	9.
	OSV 2/3	Čj	Tvořivé činnosti s textem	4.
	OSV 2/3	F	Otáčivé účinky síly	7.
Kooperace a kompetice	OSV 2/4	Čj	Komunikační žánry a pravidla	1.
	OSV 2/4	Čj	Komunikační žánry a pravidla	3.
	OSV 2/4	Čj	Rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci	3.

OSV 2/4	Čj	Komunikační žánry a pravidla	5.
OSV 2/4	Čj	Komunikační žánry a pravidla	1.
OSV 2/4	Čj	Komunikační žánry a pravidla	3.
OSV 2/4	Čj	Rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci	3.
OSV 2/4	Čj	Diskuse, dramatizace, scénka-reklama	8.-9.
OSV 2/4	M	Rovnoběžníky a lichoběžníky	7.
OSV 2/4	M	Funkce a jejich grafy	9.
OSV 2/4	Př	Ovlivňuje prostředí kolem nás	8., 9.
OSV 2/4	Vz	Integrovaný záchranný systém a jeho složky	7.
OSV 2/4	Vv	Přírodní materiály	1.-3.
OSV 2/4	Vv	Dotváření přírodnin	4.- 5.
OSV 2/4	Vv	Samostatná tvorba	4.- 5.
OSV 2/4	Hv	Dvojhlas	6. – 7.
OSV 2/4	Hv	Hra na nástroje či tělo	6.
OSV 2/4	Hv	Country tanec	8.
OSV 2/4	Hv	Tvorba melodramu	9.
OSV 2/4	Vv	Zátiší	6.
OSV 2/4	Vv	Písmo	7.
OSV 2/4	Vv	Linoryt, koláž	8.
OSV 2/4	Pč	Příprava pokrmů	4. – 5.
OSV 2/4	Pč	Hygiena pracovního procesu	6. - 7.
OSV 2/4	N	Neděle jako den oslavy	1.
OSV 2/4	N	Církev jako společenství Božího lidu	2.
OSV 2/4	N	Adventní doba v obraze cesty ke světlu, aktivní prožívání přítomnosti	4.
OSV 2/4	N	Církev jako součást světa, misijní úkol církve	6.
OSV 2/4	N	Výchova k solidaritě, křesťanské a humanitární organizace, skutky milosrdenství	7.
OSV 2/4	N	Společenství při bohoslužbě a ve farnosti, místní církev, znamení církve, úřad a služba v církvi	9.

	OSV 2/4	Čj	Komunikační žánry a pravidla	4.
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti.	OSV 3/1	Čj	Rozvoj souvislého a spisovného vyjadřování	1.
	OSV 3/1	Čj	Rozvoj souvislého a spisovného vyjadřování	3.
	OSV 3/1	Čj	Problémy v seberegulaci, pravopis	3.
	OSV 3/1	Čj	Věcné čtení	5.
	OSV 3/1	Čj	Pravopis	5.
	OSV 3/1	Čj	Rozvoj souvislého a spisovného vyjadřování	3.
	OSV 3/1	Čj	Problémy v seberegulaci	3.
	OSV 3/1	Čj	Pravopis	4.
	OSV 3/1	Nj	Komunikace na téma: Mein Tag	9.
	OSV 3/1	M	Číselná osa	1.
	OSV 3/1	M	Číselná osa	3.
	OSV 3/1	M	Číselná osa	4.
	OSV 3/1	M	Číselná osa	5.
	OSV 3/1	M	Pythagorova věta	8.
	OSV 3/1	M	Thaletova kružnice	8.
	OSV 3/1	M	Základy statistiky	9.
	OSV 3/1	D	Dovednosti neolitického člověka	6.
	OSV 3/1	Vo	Řešení problémů v sociálních vztazích	8.
	OSV 3/1	F	Pohyb těles	7.
	OSV 3/1	Pč	Práce se stavebnicí, použití logiky	4. – 5.
	OSV 3/1	Ch	Oddělování složek směsí	8.
	OSV 3/1	Ch	Freony a jejich vliv na ozónovou vrstvu	9.
	OSV 3/1	Z	Přírodní katastrofy a ekologické problémy	9.
	OSV 3/1	Čj	Věcné čtení	4.
	OSV 3/1	F	Práce	8.
Hodnoty, postoje, praktická etika.	OSV 3/2	Čj	Jak se učíme	6.
	OSV 3/2	Př	Certifikace ekologicky šetrných výrobků	8., 9.
	OSV 3/2	Vz	Ochrana člověka za mimořádných událostí	8.
	OSV 3/2	Vz	Pojem droga	7.
	OSV 3/2	Vz	Život ohrožující stavy	7.
	OSV 3/2	D	Křesťanství v raně středověké Evropě	7.

OSV 3/2	D	České země v letech 1848/49	8.
OSV 3/2	D	Holocaust	9.
OSV 3/2	D	Mnichovská dohoda	9.
OSV 3/2	D	Normalizace	9.
OSV 3/2	Vo	Umělecká hodnota, postoj k umění, tradicím a náboženství	7.
OSV 3/2	Vo	Ochrana kulturního a přírodního bohatství, zachování hodnot	7.
OSV 3/2	Vo	Vandalismus	7., 9.
OSV 3/2	Vo	Tolerance, akceptování odlišností	7.
OSV 3/2	Vo	Lidská práva	7.
OSV 3/2	Vo	Hodnoty, postoje	8.
OSV 3/2	Vo	Ochrana majetku	9.
OSV 3/2	Hv	Hodnota a krása umělecké hudby	8. – 9.
OSV 3/2	Tv	Sportovní hry, pravidla her	6. - 9.
OSV 3/2	Pč	Práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů	9.
OSV 3/2	N	Štěstí prvních lidí a selhání prvních lidí	3.
OSV 3/2	N	Znamení Božího království	4.
OSV 3/2	N	Velikonoční liturgie jako vyjádření křesťanské naděje	5.
OSV 3/2	N	Místo, kde je mi dobře a kde přebývá Bůh, kruh jako znamení tohoto místa bezpečí, přátelství mezi lidmi	6.
OSV 3/2	N	Vina a odpuštění ve světle přirozené morálky, křesťanský pohled na vinu a odpuštění, reflexe zacházení s vlastní vinou	8.
OSV 3/2	N	Křesťanský smysl utrpení, potřeba sdílet bolest s druhými lidmi a s Bohem	9.
OSV 3/2	Tv	Chování a jednání v duchu fair play	4., 5.
OSV 3/2	F	Jaderná energie	9.

3.5.2. Průřezové téma: VDO – Výchova demokratického člověka

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Výchova demokratického občana** má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovni občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy (vztahy mezi všemi subjekty vzdělávání založené na spolupráci, partnerství, dialogu a respektu) vytváří demokratickou atmosféru třídy, sloužící jako „laboratoř demokracie“. V ní jsou žáci více motivováni k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích celku, společenství, komunity. Zároveň si sami na sobě mohou ověřit nejen význam dodržování pravidel, eventuálně v zájmu spravedlnosti se podílet na vytváření pravidel nových, ale i to, jak je důležité se o udržování demokracie starat, protože překročení hranice k anarchii či naopak k despotismu je neustále přítomným nebezpečím. Tato zkušenost pak rozvíjí schopnost kritického myšlení.

Průřezové téma Výchova demokratického občana má blízkou vazbu především na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti. Ve

vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** se uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Průřezové téma má vazbu i na ostatní vzdělávací oblasti, zejména pak na ty, v nichž se tematizuje vztah k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot, jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

3.5.2.1. Začlenění tematických okruhů průřezového tématu Výchova demokratického občana

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků - budoucích dospělých občanů - v životě demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

Tematické okruhy:

- 1. Občanská společnost a škola**
- 2. Občan, občanská společnost a stát**
- 3. Formy participace občanů v politickém životě**
- 4. Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování**

Občanská společnost a škola - škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci

Občan, občanská společnost a stát - občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciaci, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)

Formy participace občanů v politickém životě - volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování - demokracie jako protiva diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie

(spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

3.5.2.2. Tabulkový přehled začlenění tematických okruhů průřezového tématu **Výchova demokratického občana na 1. a 2. stupni**

Tematický okruh průřezového tématu	Zkratka	Předmět	Učivo	Ročník
Výchova demokratického občana				
Občanská společnost a škola.	VDO 1	Nj	Komunikace na téma: Schule	7.
	VDO 1	Prv	Začíná škola	1.
	VDO 1	Prv	Škola, obec, místní krajina	3.
	VDO 1	VI	Obec, místní krajina	4.
	VDO 1	D	Osvícenství	8.
	VDO 1	Vo	Systém škol	6., 9.
	VDO 1	Tv	Bezpečnost práce	6. - 9.
	VDO 1	Pč	Druhy a struktura organizací, podnikání	8. – 9.
Občan, občanská společnost a stát.	VDO 2	Prv	Obec, místní krajina, státní symboly	3.
	VDO 2	VI	Státní symboly	4.
	VDO 2	VI	Naše vlast	4.
	VDO 2	D	Habsburkové na českém trůně	7.
	VDO 2	D	Velká francouzská revoluce	8.
	VDO 2	D	Národní hnutí velkých a malých národů	8.
	VDO 2	D	Revoluce 1848/49	8.
	VDO 2	D	Prohra čs. demokracie	9.
	VDO 2	Vo	Občan, obec a její řízení	6., 9.
	VDO 2	Vo	Úkoly státu	7.
	VDO 2	Vo	Právo, ústava	8., 9.
	VDO 2	Vo	Ekonomika, veřejné výdaje, podnikání	9.
	VDO 2	Pč	Chov vhodného zvířectva	6. – 7.
	VDO 2	F	Jaderná energie	9.
Formy participace občanů v politickém životě.	VDO 3	VI	Obec	5.
	VDO 3	D	Řím – republika, císařství	6.
	VDO 3	D	Vznik kapitalistické společnosti	8.
	VDO 3	D	České země ve 2. pol. 19. stol.	8.
	VDO 3	D	Protikomunistický odboj	9.
	VDO 3	Vo	Politické strany, agitace, členství	8.
	VDO 3	Vo	Petice, formy občanských protestů, zapojení občanů do veřejného života	9.

	VDO 3	N	Církev jako součást světa, misijní úkol církve	6.
	VDO 3	N	Výchova k solidaritě, křesťanské a humanitární organizace, skutky milosrdenství	7.
	VDO 3	N	Výchova ke schopnosti zakusit pokoj, který je motivací k zasazování se o mír a sociální spravedlnost	8.
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování.	VDO 4	Čj	Dějiny literatury, Osvobozené divadlo, literatura za demokracii	9.
	VDO 4	Prv	Regionální památky	3.
	VDO 4	VI	Současnost a minulost v našem životě	4., 5.
	VDO 4	D	Řecko	6.
	VDO 4	D	Evropa a svět po I. svět. válce	9.
	VDO 4	D	První republika	9.
	VDO 4	Vo	Principy demokracie	7.
	VDO 4	Vo	Základní lidská práva, rovnost a nerovnost	7.
	VDO 4	Vo	Legislativní proces, ústava, politická pluralita	8.
	VDO 4	Pč	Práva a povinnosti, ochrana majetku	9.
	VDO 4	N	Jednotlivá přikázání Desatera spojená s výchovou k příkladnému jednání k sobě, ke druhým lidem, ke světu a k Bohu	3.
	VDO 4	N	Církev jako dům ze živých kamenů	4.
	VDO 4	N	Biblická zpráva o životě Jana Křtitele	5.
	VDO 4	N	Ježíšovo utrpení a smrt jako důsledek konfliktu Boží lásky k člověku a lidského prosazování moci	6.
	VDO 4	N	Desatero jako výzva	8.
	VDO 4	Z	Jihomoravský kraj	9.

3.5.3. Průřezové téma: VEG – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na prvním stupni vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět**. V této oblasti se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí. Na druhém stupni se vztahuje průřezové téma zejména ke vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**. Využívá, aktualizuje a propojuje poznatky z oboru historie a politické geografie. Prohlubuje porozumění klíčovým historickým a politickým událostem, které ovlivnily vývoj Evropy i světa a měly podstatný význam pro evropskou integraci a začlenění České republiky do integračního procesu. Důležitým prostorem pro realizaci průřezového tématu se stává obor **Výchova k občanství**, v jehož vzdělávacím obsahu se zdůrazňují sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** se uplatňuje daná problematika zejména při objasňování důsledků globálních vlivů na životní prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu a závažnost ochrany tohoto prostředí především v dané lokalitě. Významnou oblastí pro realizaci tohoto tématu se stává vzdělávací oblast **Jazyk a jazyková komunikace**. Český jazyk je nejen nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace

postojů a názorů, ale má také významnou propedeutickou funkci při osvojování dalších jazyků, které jsou klíčem k bezprostřednímu dorozumění a poznávání kultury jiných národů. Cizí jazyky mají praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Jsou prostředkem pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Dovednosti osvojené žáky ve vzdělávací oblasti **Informační a komunikační technologie**, zejména při práci s internetem, jsou využívány k samostatnému získávání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a událostech. Tyto informace se následně stávají prostředkem pro orientaci v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních a zájmových příležitostí a při navazování kontaktů. Ve vzdělávací oblasti **Umění a kultura** rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře. Prohlubuje porozumění evropským kulturním kořenům a chápání kulturních souvislostí při respektování svébytnosti národních a regionálních kultur a jejich přínosu ke kultuře světové. Ozřejmuje význam kulturního a historického dědictví jako zdroje poznání a přispívá k emocionální zainteresovanosti na jeho uchování a záchraně. Dramatická výchova, jako doplňující vzdělávací obor, umožňuje žákům vyjadřovat a prezentovat své postoje, přijímat role a zkoumat témata a situace na základě vlastního jednání. Vzdělávací oblast **Člověk a zdraví** orientuje žáky v globálních problémech souvisejících se zdravím. V oboru tělesná výchova využívá průřezové téma zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislostí evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech
- prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv
- rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech

- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání
- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory
- rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá překonávat stereotypy a předsudky
- obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených o možnosti volby v evropské a mezinárodní dimenzi
- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života
- utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

3.5.3.1. Začlenění tematických okruhů průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

Tematické okruhy:

- 1. Objevujeme Evropu**
- 2. Evropa a svět nás zajímá**
- 3. Jsme Evropané**

Evropa a svět nás zajímá - rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy

Objevujeme Evropu a svět - naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů

Jsme Evropané - kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení problémů dětí a mládeže

3.5.3.2. Tabulkový přehled začlenění tematických okruhů průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech na 1. a 2. stupni

Tematický okruh průřezového tématu	Zkratka	Předmět	Učivo	Ročník
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech				
Evropa a svět nás zajímá	VEG 1	Aj	Pozdravy	3.
	VEG 1	Aj	Škola	3.,4.
	VEG 1	Aj	UK a USA	5.
	VEG 1	Aj	Významná data a svátky	6.
	VEG 1	Aj	Děti z cizích zemí	6.
	VEG 1	Aj	Články na různá témata	7., 8., 9.
	VEG 1	KoAj	Jídlo v České Republice a v Británii	9.
	VEG 1	KoAj	Svátky a oslavy	9.
	VEG 1	KoAj	Život v Británii a ve Francii	9.
	VEG 1	KoAj	Rozhovory na různá témata	9.
	VEG 1	KoAj	Sport a hry	9.

	VEG 1	KoAj	Počasí	9.
	VEG 1	Nj	Německy hovořící státy	7.
	VEG 1	Nj	Vídeň	8.
	VEG 1	Nj	Evropské státy a města	9.
	VEG 1	M	Osově souměrné útvary	6.
	VEG 1	M	Základní vlastnosti krychle a kvádrů	6.
	VEG 1	Př	Výroba, od suroviny k výrobku	8., 9.
	VEG 1	VI	Naši sousedé, mapy	4.
	VEG 1	D	Stěhování národů	6.
	VEG 1	D	Franská říše	7.
	VEG 1	D	Uspořádání světa po II. svět. válce	9.
	VEG 1	D	Mezinárodní vývoj v 70. a 80. letech	9.
	VEG 1	D	Mezinárodní vztahy po roce 1989	9.
	VEG 1	Vo	Vlastenectví, slavné osobnosti	6.
	VEG 1	Vo	Zvyky a tradice evropských národů	7.
	VEG 1	Hv	Obsah písní	1.-5.
	VEG 1	Vv	Vyjádření osobního postoje žáka	1.- 5.
	VEG 1	Hv	Lidová tvorba, tradice	6. – 8.
	VEG 1	Hv	Dějiny české hudby v kontextu hudby evropské	9.
	VEG 1	Vv	Dějiny umění	8. - 9.
	VEG 1	N	Život jako cesta	4.
	VEG 1	N	Výchova k solidaritě, křesťanské a humanitární organizace, skutky milosrdenství	7.
	VEG 1	Ch	Pitná voda	8.
	VEG 1	Ch	Znečištění vzduchu	8.
	VEG 1	Ch	Získávání rud	8.
	VEG 1	Z	Afrika, Austrálie, Amerika, Asie	7.
	VEG 1	Z	Evropa	8.
	VEG 1	Z	Cestovní ruch	9.
	VEG 1	Z	Mezinárodní integrace	9.
	VEG 1	Z	Mezinárodní spolupráce	6.
	VEG 1	Ch	Ropné havárie	9.
	VEG 1	F	Látky a tělesa	6.
Objevujeme Evropu a svět	VEG 2	Čj	Slovanské jazyky	9.
	VEG 2	Čj	Jazyky Evropy	6.– 9.
	VEG 2	Čj	Literatura evropských autorů	6.
	VEG 2	Aj	Pozdravy	3.
	VEG 2	Aj	Škola	3., 4.
	VEG 2	Aj	UK a USA	5.
	VEG 2	Aj	Kde jsme už byli na dovolené, setkání s cizím jazykem	1.
	VEG 2	Aj	Zážitky a zkušenosti z Evropy a světa, setkání s cizím jazykem, kultu-	2.

		rou		
VEG 2	Aj	Významná data a svátky	6.	
VEG 2	Aj	Děti z cizích zemí	6.	
VEG 2	Aj	Články na různá témata	7., 8., 9.	
VEG 2	KoAj	Jídlo v České Republice a v Británii	9.	
VEG 2	KoAj	Svátky a oslavy	9.	
VEG 2	KoAj	Život v Británii a ve Francii	9.	
VEG 2	Nj	Německo, Rakousko, Švýcarsko	7.	
VEG 2	Nj	Komunikace na téma: Mein Hobby	8.	
VEG 2	M	Osová souměrnost	6.	
VEG 2	M	Procenta – základní pojmy	7.	
VEG 2	M	Shodnost geometrických útvarů	7.	
VEG 2	M	Středová souměrnost, středově souměrné útvary	7.	
VEG 2	M	Základní vlastnosti jehlanu a kužele	9.	
VEG 2	M	Vzájemná poloha kružnice a přímky	8.	
VEG 2	D	Zámořské objevy	7.	
VEG 2	D	Vzestup USA	8.	
VEG 2	Vo	Státní symboly	6.	
VEG 2	Vo	Nadnárodní společenství	7.	
VEG 2	Vv	Vizuálně obrazná vyjádření	4., 5.	
VEG 2	Hv	Hymna EU, evropská populární hudba v souvislosti s životním stylem	8.	
VEG 2	Vv	Evropské kultury	6. - 9.	
VEG 2	Z	Afrika, Austrálie, Amerika, Asie	7.	
VEG 2	Z	Evropa	8.	
VEG 2	Z	Mezinárodní integrace	9.	
VEG 2	Z	Globální problémy	9.	
VEG 2	Z	Mezinárodní spolupráce	6.	
VEG 2	Př	Domestikace	8., 9.	
VEG 2	Vo	Globální svět a jeho problémy	9.	
VEG 2	F	Pohyb těles	7.	
Jsme Evropané	VEG 3	Čj	Historie literatury	5.
	VEG 3	Čj	Historie literatury	3.
	VEG 3	Čj	Historie literatury	3.
	VEG 3	Čj	Historie literatury	4.
	VEG 3	Aj	Pozdravy	3.
	VEG 3	Aj	Škola	3., 4.
	VEG 3	Aj	UK a USA	5.
	VEG 3	Aj	Významná data a svátky	6.
	VEG 3	Aj	Česká Republika	6.
	VEG 3	Aj	Děti z cizích zemí	6.
	VEG 3	Aj	Články na různá témata	7., 8., 9.

VEG 3	KoAj	Jídlo v České Republice a v Británii	9.
VEG 3	KoAj	Svátky a oslavy	9.
VEG 3	KoAj	Život v Británii a ve Francii	9.
VEG 3	KoAj	Móda u nás a ve světě	9.
VEG 3	VI	Evropa a svět, cestování	4.
VEG 3	VI	Současnost minulost v našem životě	4., 5.
VEG 3	D	Keltové, Germáni	6.
VEG 3	D	Románská kultura	7.
VEG 3	D	Český stát za Lucemburků	7.
VEG 3	D	Výsledky revoluce 1848/49	8.
VEG 3	Vo	Naše umění, tradice a náboženství jako součást evropské kultury	7.
VEG 3	Vo	Evropská unie a její řízení	7., 8.
VEG 3	Vo	Práva a povinnosti občanů EU	9.
VEG 3	Hv	Kořeny evropské civilizace, vývoj evropské hudby	8.
VEG 3	Vv	Umění slovanských národů	7. - 9.
VEG 3	Pč	Právní předpisy	9.
VEG 3	N	Biblický příběh o Mojžíšovi	4.
VEG 3	N	Biblický příběh o Abrahamovi	5.
VEG 3	N	Výzva ke svatosti jako povolání každého křesťana, příklady svatých, výzva Jana Křtitele ke změně smýšlení	6.
VEG 3	N	Legenda jako literární útvar, životopis svatého Františka z Assisi	7.
VEG 3	N	Židovské náboženství, přehled hlavních událostí dějin Izraele, osobnosti dějin, základní svátky, židovské očekávání příchodu Mesiáše	9.
VEG 3	Z	Evropa	8.
VEG 3	Z	Socioekonomická charakteristika ČR	8.
VEG 3	Z	Mezinárodní spolupráce	6.
VEG 3	F	Archimedův zákon	7.

3.5.4. Průřezové téma: MUV – Multikulturní výchova

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznámat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků - příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura, Člověk a zdraví, z oblasti Člověk a příroda se dotýká především vzdělávacího oboru Zeměpis. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která se zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých

- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání,
- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

3.5.4.1. Začlenění tematických okruhů průřezového tématu Multikulturní výchova

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu mohou být významně ovlivněny vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

Tematické okruhy:

- 5. Kulturní difference**
- 6. Lidské vztahy**
- 7. Princip sociálního smíru a solidarity**
- 8. Etnický původ**

Kulturní difference - jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednotka tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě

Lidské vztahy - právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou, zájmovou nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umění vžít se do role druhého; lidská solidarita, osobní příspěvek k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy

Etnický původ - rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti - jejich rozpoznávání a důvody vzniku

Multikulturalita - multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků

a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání

Princip sociálního smíru a solidarity - odpovědnost a přispění každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

3.5.4.2. Tabulkový přehled začlenění tematických okruhů průřezového tématu Multikulturní výchova na 1. a 2. stupni

Tematický okruh průřezového tématu	Zkratka	Předmět	Učivo	Ročník
Multikulturní výchova				
Kulturní difference	MUV 1	Nj	Německy hovořící státy	7.
	MUV 1	D	Nástup Habsburků na český trůn	7.
	MUV 1	D	České národní obrození	8.
	MUV 1	Vo	Rozdíly mezi lidmi a skupinami	6.
	MUV 1	Vo	Odlišnost kultury, tradic, náboženství	7.
	MUV 1	Vo	Globální problémy	9.
	MUV 1	Vv	Části a proporce lidského těla	4., 5.
	MUV 1	Vv	Lidské tělo, proporce, pohyb	6. – 9.
	MUV 1	N	Oslava v rodině a oslava ve společenství církve	1.
	MUV 1	N	Události Ježíšova narození v Božím plánu	2.
	MUV 1	N	Svátosti jako nabídka Boží pomoci člověku v důležitých chvílích jeho života	3.
	MUV 1	N	Víra jako jiný úhel pohledu na svět	4.
	MUV 1	N	Abraham jako člověk spojující tři světová náboženství	5.
	MUV 1	N	Svátosti jako nabídka Boží pomoci člověku v důležitých chvílích jeho života	5.
	MUV 1	N	Vyznání víry jako vyznání osobního přátelství jedinečného člověka a jeho Tvůrce	6.
Lidské vztahy	MUV 2	Čj	Mezilidské vztahy, morální normy, tolerance	3.

	MUV 2	Čj	Mezilidské vztahy, morální normy, tolerance	3.
	MUV 2	Čj	Lidová slovesnost	6.-7.
	MUV 2	Nj	Komunikace na téma: Schule	7.
	MUV 2	Nj	Česká města	9.
	MUV 2	Prv	Život v rodině	1.
	MUV 2	Prv	Rodina	3.
	MUV 2	Př	Sexualita	8.
	MUV 2	Vz	Vztahy mezi lidmi a formy soužití	8.
	MUV 2	Vz	Dětství, puberta, dospívání	8.
	MUV 2	D	Mezolit, neolit, eneolit	6.
	MUV 2	D	Křížové výpravy	7.
	MUV 2	D	Pražské jaro a sovětská okupace	9.
	MUV 2	D	Sametová revoluce	9.
	MUV 2	D	Třicetiletá válka	7.
	MUV 2	Vo	Konflikt a jeho řešení	6.
	MUV 2	Vo	Příčiny válek, terorismus	9.
	MUV 2	Hv	Poslech	1.-5.
	MUV 2	N	Jedinečný člověk jako vrchol a součást Božího stvoření	5.
	MUV 2	N	Vyvedení Izraele z egyptského otroctví, šikana, rasismus, předsudky, xenofobie, týrání, arogance, bezohlednost	7.
Etnický původ	MUV 3	Nj	Německy hovořící státy	7.
	MUV 3	Prv	Chování lidí	3.
	MUV 3	Př	Fylogeneze člověka	8.
	MUV 3	VI	Právo a spravedlnost	4., 5.
	MUV 3	D	Keltové	6.
	MUV 3	D	Zámořské objevy	7.
	MUV 3	D	Náboženské poměry v Čechách	7.
	MUV 3	D	Nástup nacismu	9.
	MUV 3	Vo	Rasismus, extremismus	7.
	MUV 3	Hv	Rozdělení hudebních nástrojů	5.
	MUV 3	Hv	Lidové písně	7.
	MUV 3	N	Souvislost biblických událostí	4.
	MUV 3	N	Křesťanský pohled na smysl utrpení	7.
	MUV 3	N	Svoboda ve světle přirozené morálky, Desatero v konfrontaci se starověkými zákoníky a Listinou základních práv a svobod	8.
	MUV 3	Z	Jak se lidé odlišují a kde žijí	6.
	MUV 3	Z	Afrika, Austrálie, Amerika, Asie	7.
Multikulturalita	MUV 4	Čj	Tvoření slov	5.
	MUV 4	Čj	Naslouchání druhým, vstřícný postoj	3.

	MUV 4	Čj	Naslouchání druhým, vstřícný postoj	3.
	MUV 4	Čj	Tvoření slov	4.
	MUV 4	Čj	Lidová slovesnost, balada	6.-7.
	MUV 4	Čj	Pohádky	6. 8.-9.
	MUV 4	Aj	Kultura a zvyky v anglicky mluvících zemích	1.
	MUV 4	Aj	Pozdravy	3.
	MUV 4	Aj	Škola	3.,4.
	MUV 4	Aj	UK a USA	5.
	MUV 4	Aj	Významná data a svátky	6.
	MUV 4	Aj	Děti z cizích zemí	6.
	MUV 4	Aj	Robin Hood – příběh na pokračování	7.
	MUV 4	Aj	Články na různá témata	7., 8., 9.
	MUV 4	Aj	Pes Baskervilský – příběh na pokračování	8.
	MUV 4	KoAj	Jídlo v České Republice a v Británii	9.
	MUV 4	KoAj	Svátky a oslavy	9.
	MUV 4	KoAj	Život v Británii a ve Francii	9.
	MUV 4	KoAj	Rozhovory na různá témata	9.
	MUV 4	KoAj	Sport a hry	9.
	MUV 4	KoAj	Móda u nás a ve světě	9.
	MUV 4	Nj	Komunikace na téma: In den Ferien	8.
	MUV 4	D	Egypt	6.
	MUV 4	D	Řecko	6.
	MUV 4	D	Řím	6.
	MUV 4	D	Humanismus a renesance	7.
	MUV 4	D	Baroko	7.
	MUV 4	D	Vznik národních kultur	8.
	MUV 4	Vo	Kultura hmotná a duchovní, umělecké dílo	7.
	MUV 4	Hv	Poslechové skladby	1.-5.
	MUV 4	Hv	Společenské tance	7.
	MUV 4	Hv	Vývoj moderní populární hudby	8.
	MUV 4	Vv	Od pravěku po současnost	8. – 9.
	MUV 4	N	Abraham jako člověk spojující tři světová náboženství	5.
	MUV 4	N	Symbolický význam řeči, biblické příběhy, kdy Ježíšovo slovo působí	7.
	MUV 4	N	Symbole světových náboženství a jejich geografické rozložení ve světě, hinduismus, buddhismus	9.
Princip solidárního smíru a solidarity	MUV 5	Čj	Vrstvy jazyka, jazyková kultura	9.
	MUV 5	Prv	Život v rodině, Každý člověk je jiný	1.

MUV 5	Prv	Chování lidí	3.
MUV 5	Př	Stáří	9.
MUV 5	D	Velká hospodářská krize	9.
MUV 5	Vo	Řešení konfliktu, boj proti diskriminaci a šikaně	6.
MUV 5	Vo	Tolerance, problém xenofobie a rasismu	7.
MUV 5	Vo	Dodržování lidských práv a morálky	7.
MUV 5	Vo	Řešení konfliktu	8.
MUV 5	Vo	Globální problémy	9.
MUV 5	Pč	Podnikání, ochrana majetku	8. - 9.
MUV 5	N	Jedinečný člověk jako vrchol a součást Božího stvoření	5.
MUV 5	N	Misie, situace solidarity	5.
MUV 5	Z	Mezinárodní integrace	9.

3.5.5. Průřezové téma: EV – Environmentální výchova

Charakteristika průřezového tématu

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systematizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje Environmentální výchova utváření integrovaného pohledu. Každá z oblastí má svůj specifický význam v ovlivňování racionální stránky osobnosti i ve vlivu na stránku emocionální a volně aktivní. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** poskytuje průřezové téma ucelený elementární pohled na okolní přírodu i prostředí. Učí pozorovat, citlivě vnímat a hodnotit důsledky jednání lidí, přispívá k osvojování si základních dovedností a návyků aktivního odpovědného přístupu k prostředí v každodenním životě. V maximální

míře využívá přímých kontaktů žáků s okolním prostředím a propojuje rozvíjení myšlení s výrazným ovlivňováním emocionální stránky osobnosti jedince. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** zdůrazňuje pochopení objektivní platnosti základních přírodních zákonitostí, dynamických souvislostí od nejméně složitých ekosystémů až po biosféru jako celek, postavení člověka v přírodě a komplexní funkce ekosystémů ve vztahu k lidské společnosti, tj. pro zachování podmínek života, pro získávání obnovitelných zdrojů surovin a energie i pro mimoprodukční hodnoty (inspiraci, odpočinek). Klade základy systémového přístupu zdávajícího vazby mezi prvky systémů, jejich hierarchické uspořádání a vztahy k okolí. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a společnost** téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s důrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a zdraví** se téma dotýká problematiky vlivů prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. V souvislosti s problémy současného světa vede k poznání důležitosti péče o přírodu při organizaci masových sportovních akcí. Ve vzdělávací oblasti **Informační a komunikační technologie** umožňuje průřezové téma aktivně využívat výpočetní techniku (internet) při zjišťování aktuálních informací o stavu prostředí, rozlišovat závažnost ekologických problémů a poznávat jejich propojenost. Komunikační technologie podněcují zájem o způsoby řešení ekologických problémů možnostmi navazovat kontakty v této oblasti a vyměňovat si informace v rámci kraje, republiky i EU a světa. Vzdělávací oblast **Umění a kultura** poskytuje environmentální výchově mnoho příležitostí pro zamýšlení se nad vztahy člověka a prostředí, k uvědomování si přírodního i sociálního prostředí jako zdroje inspirace pro vytváření kulturních a uměleckých hodnot a přispívá k vnímání estetických kvalit prostředí. Propojení tématu se vzdělávací oblastí **Člověk a svět práce** se realizuje prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit ve prospěch životního prostředí. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí
- vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování

- přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa
- umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí
- poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí
- ukazuje modelové příklady jednání, která jsou žádoucí i nežádoucí z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje
- napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni
- seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti.
- učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů
- učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů
- vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti
- podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí
- přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí
- vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí
- vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

3.5.5.1. Začlenění tematických okruhů průřezového tématu Environmentální výchova

Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí. Vede žáky k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

- 1. Ekosystémy**
- 2. Základní podmínky života**
- 3. Lidské aktivity a problémy životního prostředí**

Ekosystémy - les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo - město - vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)

Základní podmínky života - voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy - biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

Lidské aktivity a problémy životního prostředí - zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích - zásady MOV); změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)

Vztah člověka k prostředí - naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

3.5.5.2. Tabulkový přehled začlenění tematických okruhů průřezového tématu Environmentální výchova na 1. a 2. stupni

Tematický okruh průřezového tématu	Zkratka	Předmět	Učivo	Ročník
Environmentální výchova				
Ekosystémy	EV 1	Prv	Venkovská a městská sídla, fotosyntéza	3.

	EV 1	Př	Kulturní krajina	4.
	EV 1	Př	Kulturní krajina	5.
	EV 1	Př	Plankton	6.
	EV 1	Př	Přechod živočichů na souš	7.
	EV 1	Př	Ekosystémy	9.
	EV 1	Př	Příroda v rovnováze	8., 9.
	EV 1	Hv	Obsah písní	1.-5.
	EV 1	Vv	Smyslové vnímání v kresbě	1.-5.
	EV 1	Vv	Krajiny, perspektiva v krajině	6., 8.
	EV 1	Pč	Pěstování rostlin	1. – 3.
	EV 1	Pč	Pěstování rostlin (pokus, pozorování rostlin)	4. – 5.
	EV 1	Z	Geografická pásma a přírodní oblasti	6.
	EV 1	Z	Lesy – přírodní bohatství Země	6.
	EV 1	Z	Tichý, Atlantský, Indický, Severní ledový oceán	6.
	EV 1	Z	Fyzickogeografická charakteristika ČR	8.
	EV 1	Z	Krajina	9.
	EV 1	Z	Životní prostředí a ochrana přírody	9.
	EV 1	Ch	Voda	8.
Základní podmínky života.	EV 2	M	Procenta – základní pojmy	7.
	EV 2	Prv	Podzim, Zima, Jaro, Léto	1.
	EV 2	Prv	Rozmanitost podmínek života na Zemi	3.
	EV 2	Př	Životní podmínky	4.
	EV 2	Př	Životní podmínky	5.
	EV 2	Př	Životní podmínky	6.
	EV 2	Př	Vznik strunatců	7.
	EV 2	Př	Abiotické a biotické podmínky	9.
	EV 2	Př	Zkoumáme podmínky života	8., 9.
	EV 2	Vz	Výživa a zdraví	8.
	EV 2	Vz	Celostní spojení člověka ve zdraví a nemoci	7.
	EV 2	D	Zrození lidstva	6.
	EV 2	D	Mezopotámie	6.
	EV 2	D	Řecko	6.
	EV 2	Vo	Podmínky života obyvatel v různých částech planety	9.
	EV 2	Hv	Obsah písní	1.-5.
	EV 2	F	Měření fyzikálních veličin	6.
	EV 2	F	Přeměny energie	9.
	EV 2	Pč	Okrasné dřeviny	7.
	EV 2	N	Prorocství a příběh Marie jako příslib záchrany	3.

	EV 2	N	Obraz světa jako společného domu, v němž má každý své místo, křesťanské základy ekologické výchovy	5.
	EV 2	Ch	Ozón	8.
	EV 2	Ch	Uhlovodíky	9.
	EV 2	Z	Slunce	6.
	EV 2	Z	Tichý, Atlantský, Indický, Severní ledový oceán	7.
	EV 2	Z	Fyzickogeografická charakteristika ČR	8.
	EV 2	Z	Přínos geografického vzdělání pro život	9.
	EV 2	Z	Životní prostředí a ochrana přírody	9.
	EV 2	F	Skupenství látek	6.
	EV 2	F	Hydrostatický a atmosférický tlak	7.
	EV 2	F	Sluneční soustava	9.
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	EV 3	M	Soustava lineárních rovnic o 2 neznámých	9.
	Ev 3	Př	Ochrana přírody	4.
	EV 3	Př	Zemědělství	6.
	EV 3	Př	Životní styl	9.
	EV 3	Př	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	9.
	EV 3	Vz	Civilizační choroby	8.
	EV 3	Vz	Stres a jeho vztah ke zdraví	8.
	EV 3	D	Normalizace	9.
	EV 3	Vo	Ekologické organizace	7.
	EV 3	Vo	Globální problémy životního prostředí	9.
	EV 3	Hv	Obsah písní	1.-5.
	EV 3	F	Jaderná energie	9.
	EV 3	Pč	Práce s papírem	1. – 3.
	EV 3	Pč	Základní vlastnosti drobného materiálu	1. – 3.
	EV 3	Pč	Péče o pokojové rostliny	1. – 3.
	EV 3	Pč	Pěstelské práce (rostliny)	4. – 5.
	EV 3	Pč	Příprava záhonu, osiva a sadby	6. – 9.
	EV 3	N	Jedinečný člověk jako vrchol a součást Božího stvoření	5.
	EV 3	Ch	Oddělování složek směsí	8.
	EV 3	Ch	Získávání rud	8.
	EV 3	Ch	Oxidy a prostředí	8.
	EV 3	Ch	Kyselý dešť	8.
	EV 3	Ch	Paliva	9.
	EV 3	Ch	Chemická výroba	9.

	EV 3	Ch	Recyklace plastů	9.
	EV 3	Z	Geografická pásma přírodní oblasti	6.
	EV 3	Z	Lesy – přírodní bohatství Země	6.
	EV 3	Z	Afrika, Austrálie, Amerika, Asie, Antarktida	7.
	EV 3	Z	Tichý, Atlantský, Indický, Severní ledový oceán	7.
	EV 3	Z	Fyzickogeografická charakteristika ČR	8.
	EV 3	Z	Kraje ČR	8.
	EV 3	Z	Globální problémy	9.
	EV 3	Z	Průmysl, zemědělství, doprava a služby	9.
	EV 3	Z	Přírodní katastrofy a ekologické problémy	9.
	EV 3	Z	Životní prostředí a ochrana přírody	9.
	EV 3	Vv	Barevné vyjádření přírodních živlů	9.
Vztah člověka k prostředí	EV 4	Nj	Komunikace na téma: Ich habe einen Computer	8.
	EV 4	Nj	Komunikace na téma: Es regnet	9.
	Ev 4	Př	Ohleduplné chování k přírodě	4.
	EV 4	Př	Životní prostředí	5.
	EV 4	Př	Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody	5.
	EV 4	Př	Chráněné rostliny	6.
	EV 4	Př	Ekologická témata v naší obci	8., 9.
	EV 4	Př	Ovlivňuje prostředí kolem nás	8., 9.
	EV 4	VI	Základní globální problémy	4., 5.
	EV 4	Vo	Jak přispíváme k ochraně životního prostředí	7.
	EV 4	Hv	Obsah písní	1.-5.
	EV 4	Pč	Papír (stříhání, ohýbání, propichování, lepení, ...)	4. – 5.
	EV 4	N	Místo člověka v řádu stvoření a nutnost záchrany	2.
	EV 4	N	Křesťanská naděje při dotváření světa, výzva k angažovanosti jako výraz touhy po lepším světě	5.
	EV 4	N	Imaginativní nazírání na krásy světa	7.
	EV 4	N	Věda a víra, dvě nezávislá odvětví hledající pravdu, některé vědecké hypotézy o vzniku světa	9.
	EV 4	Ch	Znečištění vzduchu	8.
	EV 4	Ch	Chemické reakce	8.
	EV 4	Z	Geografická pásma a přírodní oblasti	6.

EV 4	Z	Lesy – přírodní bohatství Země	6.
EV 4	Z	Afrika, Austrálie, Amerika, Asie, Antarktida	7.
EV 4	Z	Fyzickogeografická charakteristika ČR	8.
EV 4	Z	Kraje ČR	8. - 9.
EV 4	Z	Životní prostředí a ochrana přírody	9.
EV 4	M	Naše obec – matematizace	4.
EV 4	N	Místo, kde je mi dobře a kde přebývá Bůh, kruh jako znamení tohoto místa bezpečí, přátelství mezi lidmi	6.

3.5.6. Průřezové téma MEV – Mediální výchova

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médiu nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářena s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře, fungování), jednak získání dovedností podporujících poučné, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v medio-

vaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nej-různějších potřeb - od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Mediální výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, zejména tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.). Propojení se vzdělávací oblastí **Jazyk a jazyková komunikace** se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků, osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace. V rámci vzdělávací oblasti **Informační a komunikační technologie** se pak jedná o využívání tištěných i digitálních dokumentů jako zdroje informací. Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí, a k utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje. Vztah ke vzdělávací oblasti **Umění a kultura** je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)

- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

3.5.6.1. Začlenění tematických okruhů průřezového tématu Mediální výchova

Tematické okruhy průřezového tématu

Mediální výchova na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Tematické okruhy mediální výchovy se člení na tematické okruhy receptivních činností a tematické okruhy produktivních činností.

Tematické okruhy:

- 1. Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení**
- 2. Stavba mediálního sdělení**
- 3. Vnímání autora mediálního sdělení**
- 4. Tvorba mediálního sdělení**
- 5. Práce v realizačním týmu**

Tematické okruhy receptivních činností:

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílů mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality - různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezájatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)

Stavba mediálních sdělení - příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)

Vnímání autora mediálních sdělení - identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu

Fungování a vliv médií ve společnosti - organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti); role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

Tvorba mediálního sdělení – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení

Práce v realizačním týmu - redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

3.5.6.2. Tabulkový přehled zařazení tematických okruhů průřezového tématu Mediální výchova na 1. a 2. stupni

Tematický okruh průřezového tématu	Zkratka	Předmět	Učivo	Ročník
Mediální výchova				
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení.	MEV 1	Čj	Praktické čtení, věcné čtení	5.
	MEV 1	Čj	Vnímání mluveného a psaného projevu, dialog, argumentace	3.
	MEV 1	Čj	Vnímání mluveného a psaného projevu, dialog, argumentace	3.
	MEV 1	Čj	Praktické čtení, věcné čtení	4.
	MEV 1	Čj	Osvobozené divadlo, válečná literatura	6.,9.
	MEV 1	Čj	Publicistické žánry	8
	MEV 1	M	Dělitelnost – základní pojmy	6.
	MEV 1	M	Vytváření a řešení slovních úloh	6. - 9.
	MEV 1	M	Lineární rovnice	8.
	MEV 1	Inf	Internet	5.
	MEV 1	Inf	Internet	6.
	MEV 1	Vt	Internet	7. - 9.
	MEV 1	Př	Mýtus bílý žralok	7.
	MEV 1	Vo	Prostředky agitace	8.
	MEV 1	Hv	Poslech písní a skladeb z televize a rádia	1. - 5.
	MEV 1	Sh	Informační zdroje o pohybových aktivitách	9.

	MEV 1	Pč	Prostředky agitace	9.
	MEV 1	N	Podstata novozákonní zvěsti ve svědectví lidí	6.
	MEV 1	Ch	Ropné havárie	9.
	MEV 1	Ch	Destilace (alkohol v televizi)	9.
	MEV 1	Ch	Obezita	9.
	MEV 1	Ch	Destilace (alkohol v televizi)	9.
	MEV 1	Z	Přínos geografického vzdělání pro život	9.
	MEV 1	Z	Práce s textem, grafy, internetem, literaturou, mapami, statistikami	6. - 9.
	MEV 1	Z	Jaderná energie	9.
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	MEV 2	Čj	Reklama	8. - 9.
	MEV 2	M	Vytváření a řešení slovních úloh	6. - 9.
	MEV 2	M	Objem a povrch hranolu	7.
	MEV 2	M	Výrazy s proměnnou	8.
	MEV 2	Inf	Internet	5.
	MEV 2	Inf	Internet	6.
	MEV 2	Vt	Internet	7. - 9.
	MEV 2	Př	Filmová realita a fikce	6.
	MEV 2	Vz	Mediální vzory	8.
	MEV 2	Vz	Manipulativní reklama a informace	8.
	MEV 2	Ch	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	8.
	MEV 2	Ch	Mediální vzory	9.
	MEV 2	Čj	Základní komunikační pravidla	5.
	MEV 2	F	Síla	7.
Stavba mediálních sdělení	MEV 3	Čj	Reklama, interview, reportáž, fejeton	6., 9.
	MEV 3	Tv	Sledování sportu v televizi	6. - 9.
	MEV 3	Ch	Balená voda	8.
Vnímání autora mediálních sdělení	MEV 4	Př	Pokus, práce s informacemi	8., 9.
	MEV 4	Hv	Interpret populární hudby, produkce, propagace	8. - 9.
	MEV 4	N	Reflexe vlastní víry v souvislosti s velikonočními a svatodušními událostmi	4.
	MEV 4	F	Hvězdy a jejich složení	9.
Fungování a vliv médií ve společnosti	MEV 5	Čj	Základní komunikační pravidla	5.
	MEV 5	Čj	Publicistické styly	9.
	MEV 5	Aj	Počítače	5.
	MEV 5	KoAj	Televize, kino, divadlo	9.
	MEV 5	KoAj	Druhy komunikace	9.
	MEV 5	Prv	Mezi lidmi	1.
	MEV 5	Prv	Informace získané ze zpráv	3.
	MEV 5	D	Sametová revoluce	9.

	MEV 5	D	Rozpad východního bloku	9.
	MEV 5	Vo	Vliv médií na společnost, reklama, propaganda	7.
	MEV 5	Hv	Interpret populární hudby, produkce, propagace	8. - 9.
	MEV 5	Pč	Vliv médií, propaganda	9.
	MEV 5	N	Novodobé způsoby zneužívání Božího jména, prohloubení druhého přikázání	8.
Tvorba mediálního sdělení	MEV 6	Čj	Publicistické žánry	9.
	MEV 6	Inf	Klávesnice	5.
	MEV 6	Inf	Klávesnice	6.
	MEV 6	Vt	Klávesnice	7. - 9.
	MEV 6	Vt	Presentace informací s podporou ICT	8. - 9.
	MEV 6	Vv	Plakátek, comics	6. – 9.
Práce v realizačním týmu	MEV 7	Čj	Základní komunikační pravidla	5.
	MEV 7	Čj	Základní komunikační pravidla	4.
	MEV 7	Čj	Proslov, diskuse, publicistika, reklama	8.
	MEV 7	Prv	Živé a neživé přírodniny, živá příroda, ekosystémy	3.
	MEV 7	VI	Kraje ČR	4.
	MEV 7	VI	Živá příroda, ekosystémy	4.
	MEV 7	VI	Regiony ČR	5.
	MEV 7	Vv	Oděv v proměnách času, aranžování	6. – 9.
	MEV 7	Tv	Rekreační a výkonnostní sport	6. - 9.